

Тамара ПОПОВИЧ

к.е.н., доцентка, доцентка кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу, ЗУНУ

Людмила ГАЛЬКО

к.е.н., доцентка кафедри маркетингу, ЗУНУ

АНТИКРИЗОВИЙ МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ КРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

У сучасних умовах нестабільності та турбулентності, зумовлених глобальними та локальними викликами, питання ефективного управління кризовими явищами набуває особливої актуальності. Система публічного управління дедалі частіше опиняється під впливом кризових факторів соціального, економічного, політичного та екологічного характеру. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба в упровадженні дієвого механізму моніторингу кризових явищ як одного з інструментів забезпечення стабільності, адаптивності та ефективності публічного управління.

У процесі моніторингу, як складової системи антикризового управління, вирішуються наступні завдання [1-5]:

- виявляються та ідентифікуються потенційні загрози і кризові ситуації в сфері публічного управління;
- досліджуються та аналізуються причини та чинники виникнення кризових ситуацій в управлінській системі;
- оцінюється масштабність, інтенсивність, характер та наслідки кризових явищ для різних рівнів управління;
- формується аналітична база для прогнозування і моделювання можливих сценаріїв розвитку кризових процесів;
- забезпечується підтримка процесу ухвалення управлінських рішень у кризових та посткризових умовах;
- аналізується ефективність реалізації антикризових заходів та розробляються пропозиції щодо підвищення їх результативності.

Загалом головною метою антикризового моніторингу є розроблення та впровадження управлінських рішень щодо усунення слабких місць та сигналів для раннього попередження

кризових явищ та процесів, наслідки яких несуть негативний та руйнівний вплив для системи публічного управління. Висновки, отримані в процесі антикризового моніторингу, прямо впливають на вироблення стратегічних і тактичних цілей антикризової стратегії з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх, об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Процес антикризового моніторингу має відповідати певним вимогам, які полягають у: постійності і системності проведення досліджень виникнення, розвитку і завершення кризи; використанні об'єктивної, релевантної, актуальної та своєчасної інформації про основні джерела виникнення, масштаб, глибину і динаміку кризи; використанні сучасних методик оброблення зібраних даних, їх аналізу і діагностуванні; зберіганні моніторингових даних для прийняття управлінських рішень на основі моделювання і прогнозування розвитку кризових явищ в системі.

Важливе місце в проведенні антикризового моніторингу належить його організаційній складовій, яка має ґрунтуватися на системному підході, що дозволить забезпечити інтеграцію аналітичної, інформаційної та управлінської компонент. На практиці процес моніторингу доцільно реалізовувати за такими організаційними етапами [3]:

1 етап – створення робочої групи. Формується міжвідомча робоча група, що координує діяльність з моніторингу. Визначаються її функціональні повноваження, порядок взаємодії з підрозділами публічної інституції та відповідальність за прийняття рішень.

2 етап – визначення об'єкта та меж моніторингу. Окреслюються напрями моніторингу (організаційна та кадрова стабільність, безпека та умови праці, рівень громадської довіри тощо), встановлюються часові та функціональні межі дослідження.

3 етап – формування системи показників (індикаторів). Встановлюється перелік ключових кількісних та якісних показників, які сигналізують про наявність або загрозу виникнення кризових явищ. Задаються критичні порогові значення та алгоритми оцінки ризиків.

4 етап – інформаційне забезпечення моніторингу. Налагоджується систематичний збір та обробка даних з офіційних статистичних джерел, внутрішніх інформаційних систем, результатів соціологічних досліджень, відкритих джерел (у тому числі ЗМІ та соціальних мереж).

5 етап – аналіз та оцінка даних. Застосовуються методи експертного оцінювання, порівняльного аналізу, сценарного прогнозування, що дозволяє визначати тенденції та ймовірні сценарії розвитку подій, виявляти причини та можливі наслідки кризових явищ.

6 етап – прийняття управлінських рішень. На основі аналітичних висновків готуються управлінські пропозиції, визначаються необхідні заходи реагування, розробляються сценарії дій та плани антикризових заходів.

7 етап – контроль та коригування процесу моніторингу. Здійснюється постійне оновлення показників, перегляд алгоритмів аналізу та вдосконалення процедур збору даних. Система моніторингу адаптується до змін зовнішнього середовища. Формується система зворотного зв'язку від зацікавлених сторін.

8 етап – комунікація результатів. Забезпечується прозорість процесу шляхом інформування ключових стейкхолдерів (внутрішніх та зовнішніх), що сприяє підвищенню довіри до дій публічної інституції та формуванню конструктивного зворотного зв'язку з громадськістю та партнерськими організаціями.

В контексті моніторингу за ключовими індикаторами, які можуть сигналізувати про настання кризової ситуації, варто скористатися аналітичними методами, які забезпечать: по-перше, вимірювання таких показників та їхнє порівняння з нормативними або пороговими значеннями (індикативний аналіз); по-друге, виявлення негативних тенденцій у динаміці ключових параметрів (нпр, зниження фінансування, зростання скарг тощо) (трендовий аналіз); по-третє, визначення вразливих зон і потенційно загрозливих сценаріїв розвитку ситуації (аналіз сценаріїв та SWOT-аналіз); по-четверте, якісний аналіз результативності та сприйнятливості прийнятих рішень шляхом проведення інтерв'ю,

круглих столів, панельних дискусій тощо; по-п'яте, аналізування інформаційного фону в ЗМІ, соціальних мережах, опитуваннях громадської думки (моніторинг публічного середовища). Своєчасне виявлення ознак кризового явища дозволяє сформувати уявлення про ранню стадію кризи та активізувати механізми антикризового управління ще до настання критичних наслідків.

Таким чином, організаційне вибудовування моніторингу кризових явищ є ключовою умовою підвищення спроможності публічної інституції до своєчасного реагування на виклики, зниження ризиків управлінської дестабілізації та підвищення ефективності прийняття рішень у кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Антикризова економічна політика: наукові засади формування та впровадження : навчально-методичний посібник / [упоряд. : А. С. Павловська, О. А. Руденко] ; Черкаси : ЧДТУ, 2020. 151 с.
2. Курганська М. Дослідження кризових явищ та проблеми антикризового управління в Україні. Харків, 2020. С. 80.
3. Монастирський Г.Л., Попович Т.М. Антикризове управління: навч. посіб. Тернопіль: Крок, 2018. 180 с.
4. Сивак Т.В. Аналіз методологічних підходів до антикризового управління в публічній сфері. URL: https://www.researchgate.net/publication/348555583_ANALIZ_METODOLOGICNIH_PIDHODIV_DO_ANTIKRIZOVOGO_UPRAVLINNA_V_PUBLICNIJ_SFERI
5. Ткаченко А. Антикризове управління як комплексна система запобігання кризовим ситуаціям. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/download/178/152/394>